

ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

*6-те видання,
доповнене і перероблене*

Київ • Алерта • 2023

УДК 347.9(477)(094.1)

П63

Упорядники: Вереша Роман Вікторович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального та адміністративного права Академії адвокатури України, заслужений юрист України;

Карпунцов Валерій Віталійович – доктор юридичних наук, професор кафедри політичних наук і права Київського національного університету будівництва і архітектури, заслужений юрист України.

П63 Постанови Пленуму Верховного Суду в цивільному судочинстві. 6-те вид., допов. і перероб. Упорядники: Вереша Р.В., Карпунцов В.В. Київ: Алерта, 2023. 468 с.

ISBN 978-617-566-475-9

Видання включає систематизований збірник постанов Пленуму Верховного Суду та правозастосовну практику касаційних судів України з урахуванням останніх змін у законодавстві. До даного видання включено постанови Пленумів, що застосовуються в цивільному судочинстві, які в цілому узгоджуються із змінами, що внесені до цивільного та цивільного процесуального законодавства України в ході судової реформи.

Розрахований на суддів, працівників правозастосовних органів, адвокатів, науковців, викладачів, аспірантів (ад'юнктів), студентів (слухачів) вищих навчальних закладів правового спрямування та юридичних факультетів та всіх хто цікавиться питаннями цивільного та цивільного процесуального права.

УДК 347.9(477)(094.1)

ISBN 978-617-566-475-9

© «Правова єдність», 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
-----------------	---

I. ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ З ЗАГАЛЬНИХ ПИТАНЬ

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 9 від 01.11.1996 року Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя.....	4
---	---

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 1 від 19.01.2001 року Про стан здійснення правосуддя в 2000 р. та заходи щодо його вдосконалення з метою реалізації положень Конституції України....	9
--	---

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 6 від 06.07.2001 року Про застосування судами законів України про внесення змін до чинного законодавства у зв'язку із закінченням дії «Перехідних положень» Конституції України	10
--	----

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 8 від 13.06.2007 року Про незалежність судової влади.....	12
--	----

ПОСТАНОВА № 1 ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ від 30 листопада 2017 року Про затвердження Регламенту Пленуму Верховного Суду	19
---	----

ПОСТАНОВА № 2 ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ від 30 листопада 2017 року Про визначення дня початку роботи Верховного Суду	27
---	----

II. ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ: ЦИВІЛЬНА ТА ЦИВІЛЬНА ПРОЦЕСУАЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 3 від 28.03.1972 року Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним	28
--	----

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 6 від 27.08.1976 року Про судову практику в справах про виключення майна з опису	30
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 4 від 06.07.1979 року «Про застосування в судовій практиці деяких норм законодавства, яким регулюються відносини по побутовому обслуговуванню населення»	35
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА №1 від 27.02.1981 року Про практику перегляду судами у зв'язку з нововиявленими обставинами рішень, ухвал і постанов у цивільних справах, що набрали законної сили	42
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 2 від 12.04.1985 року Про деякі питання, що виникли в практиці застосування судами Житлового кодексу України	46
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 2 від 26.01.1990 року Про практику розгляду цивільних справ в порядку нагляду.....	54
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 5 від 28.06.1991 року Про практику розгляду судами цивільних справ, пов'язаних з діяльністю гаражно-будівельних кооперативів	59
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 7 від 04.10.1991 року Про практику застосування судами законодавства, що регулює право приватної власності громадян на жилий будинок	64
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 6 від 27.03.1992 року Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди.....	70
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 4 від 31.03.1995 року Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди.....	85

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 7 від 16.04.2004 року Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ.....	92
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 9 від 22.12.2006 року Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову	108
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 5 від 08.06.2007 року Про деякі питання практики розгляду спорів, пов'язаних з обігом векселів	111
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 12 від 24.10.2008 року Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку	122
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 1 від 27.02.2009 року Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи	133
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 2 від 12.06.2009 року Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції	144
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 5 від 12.06.2009 року Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду	157
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 9 від 06.11.2009 року Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними	165
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА № 14 від 18.12.2009 року Про судові рішення у цивільній справі.....	172
ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ	

ПОСТАНОВА № 5 від 04.06.2010 року
Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав..... 180

**III. ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ
В ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ**

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА №9 від 06.11.1992 року
Про практику розгляду судами трудових спорів 195

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА № 13 від 24.12.1999 року
Про практику застосування судами законодавства про оплату праці 209

**IV. ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ
В СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ**

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА № 3 від 15.05.2006 року
Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів 218

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА № 3 від 30.03.2007 року
Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав..... 224

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА № 11 від 21.12.2007 року
Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя 231

ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА № 7 від 30.05.2008 року
Про судову практику у справах про спадкування..... 240

V. ПРАВОЗАСТОСОВНА ПРАКТИКА КАСАЦІЙНИХ СУДІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 10 ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ від 30 вересня 2011 року Про судову практику в цивільних справах про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб	250
ПОСТАНОВА № 14 ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ від 23 грудня 2011 року Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження	255
ПОСТАНОВА № 4 ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ від 30 березня 2012 року Про застосування цивільного процесуального законодавства при перегляді судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами	261
ПОСТАНОВА № 5 ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ від 30 березня 2012 року Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин	268
ПОСТАНОВА № 6 ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ від 30 березня 2012 року Про практику застосування судами статті 376 Цивільного кодексу України (про правовий режим самочинного будівництва).....	282

П О С Т А Н О В А № 9	
ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ	
від 14 червня 2012 року	
Про практику застосування судами України законодавства	
про відповідальність за окремі корупційні правопорушення ..	291
П О С Т А Н О В А № 10	
ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ	
від 14 червня 2012 року	
Про судову практику розгляду цивільних справ у	
касаційному порядку	292
П О С Т А Н О В А № 3	
ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ	
від 01 березня 2013 року	
Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення	
підсудності цивільних справ	303
П О С Т А Н О В А № 4	
ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ	
від 01 березня 2013 року	
Про деякі питання застосування судами законодавства	
при вирішенні спорів про відшкодування шкоди, завданої	
джерелом підвищеної небезпеки	317
П О С Т А Н О В А № 5	
ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ	
від 07 лютого 2014 року	
Про судову практику в справах про захист права власності	
та інших речових прав	328
П О С Т А Н О В А № 6	
ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ	
З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ	
від 07 лютого 2014 року	
Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або	
бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової	
особи державної виконавчої служби під час виконання	
судових рішень у цивільних справах.....	342

ПОСТАНОВА № 10 ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ від 17 жовтня 2014 року Про застосування судами законодавства про судові витрати у цивільних справах	353
ПОСТАНОВА № 11 ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ від 17 жовтня 2014 року Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення	367
ПОСТАНОВА № 13 ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ від 19 грудня 2014 року Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя	375
ПОСТАНОВА № 5 ПЛЕНУМУ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ від 03 червня 2016 року Про судову практику в справах про зняття арешту з майна.....	387
ПОСТАНОВА № 5 ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ від 30 березня 2018 року Про відмову у зверненні до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності (конституційності) пункту 3 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 06 грудня 2016 року № 1774-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» положенням частини першої статті 8, частини третьої статті 22, частин першої та другої статті 24, частини першої статті 126, статті 130 Конституції України.....	393

- ПОСТАНОВА № 7**
ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ
від 16 листопада 2018 року
Про відмову у зверненні до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності (конституційності) частини другої статті 1, пунктів 7, 8, 9 частини першої, пункту 4 частини другої статті 3 Закону України від 16 вересня 2014 року № 1682-VII «Про очищення влади» положенням статей 22, 38, 58, 61, 62 Конституції України 395
- ПОСТАНОВА № 8**
ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ
від 16 листопада 2018 року
Про відмову у зверненні до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності (конституційності) частини третьої статті 13 Закону України від 20 листопада 2012 року № 5492-VI «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» статтям 22, 32 Конституції України..... 396
- ПОСТАНОВА № 1**
ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ
від 29 березня 2019 року
Про відмову у зверненні до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності (конституційності) частини третьої статті 167 Цивільного процесуального кодексу України положенню пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України 397
- ПОСТАНОВА № 2**
ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ
від 29 березня 2019 року
Про відмову у зверненні до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності (конституційності) положень абзацу сьомого пункту 5 Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2008 року № 45, частині першій статті 58 Конституції України 398

ПОСТАНОВА № 10

ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ

від 16 вересня 2019 року

Про відмову у зверненні до Конституційного Суду

України з конституційним поданням щодо відповідності (конституційності) положення підпункту «в» підпункту 39 пункту 9 розділу I Закону України від 04 липня 2014 року № 1586-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи» (щодо викладення в новій редакції частини п'ятої статті 50 Закону України від 23 лютого 2012 року № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» у частині активів недержавних пенсійних фондів) частині першій статті 8, статті 21, частинам першій та другій статті 24, статті 46 Конституції України.....

399

ПОСТАНОВА № 16

ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ

від 15 листопада 2019 року

Щодо окремих положень проекту Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо удосконалення перегляду судових рішень в апеляційному та касаційному порядку» (реєстраційний № 2314 від 25 жовтня 2019 року).....

400

ВИСНОВОК

Пленуму Верховного Суду щодо окремих положень проекту Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо удосконалення перегляду судових рішень в апеляційному та касаційному порядку» (реєстраційний № 2314 від 25 жовтня 2019 року).....

401

ПОСТАНОВА № 1

Пленуму Верховного Суду від 07 лютого 2020 року № 1

Про діяльність Верховного Суду у 2019 році

405

РІШЕННЯ ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ.....

405

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ КАСАЦІЙНОГО ЦИВІЛЬНОГО СУДУ

У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ.....

413

ПОСТАНОВА № 1 Пленуму Верховного Суду від 12 лютого 2021 року № 1.....	419
РІШЕННЯ ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ.....	419
ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ	433

**I. СПОРИ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОРЯДКУ УЧАСТІ
У ВИХОВАННІ ДИТИНИ ТА ПРО УСУНЕННЯ
ПЕРЕШКОД У СПІЛКУВАННІ З НЕЮ ДЛЯ ОДНОГО
З БАТЬКІВ.**

Постанова Верховного Суду від 4 серпня 2021 року у справі № 654/4307/19 (провадження № 61–19210св20).....	441
Постанова Верховного Суду від 30 вересня 2021 року у справі № 176/1955/20 (провадження № 61–11417св21).....	443

**II. СПОРИ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОРЯДКУ УЧАСТІ
У ВИХОВАННІ ДИТИНИ ТА ПРО УСУНЕННЯ
ПЕРЕШКОД У СПІЛКУВАННІ З НЕЮ ДЛЯ БАБИ / ДІДА.**

Постанова Верховного Суду від 12 квітня 2021 року у справі № 638/12278/15-ц (провадження № 61–14491сво20)	444
Постанова Верховного Суду від 21 вересня 2022 року у справі № 172/456/21 (провадження № 61–650св22).....	446

**III. СПОРИ ПРО ЗМІНУ ПОРЯДКУ УЧАСТІ У ВИХОВАННІ
ДИТИНИ.**

Постанова Верховного Суду від 3 лютого 2021 року у справі № 554/9828/17 (провадження № 61–1252св19).....	448
---	-----

**IV. ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ПРО УЧАСТЬ У ВИХОВАННІ
ДИТИНИ.**

Постанова Верховного Суду від 13 жовтня 2021 року у справі № 703/2714/19 (провадження № 61–11537св21).....	450
Постанова Верховного Суду від 17 листопада 2021 року у справі № 548/205/16 (провадження № 61–16793св20).....	452

**V. ЗАСТОСУВАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО КОНТАКТ З ДІТЬМИ
У СПОРАХ ЩОДО УЧАСТІ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ.**

Постанова Верховного Суду від 31 серпня 2022 року у справі № 545/3933/21 (провадження № 61–6056св22).....	454
--	-----

Законодавство України

ПОСТАНОВИ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

*6-те видання,
доповнене і перероблене*

Підписано до друку 02.01.2023. Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Гарнітура Arial
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 23,37.

Видавництво “Алерта”

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, (099) 607-97-62.

E-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002